

Махбод Сераџи

Незаборавна приказна за
храброста, љубовта и пријателството...

*Крвоовитѐ на
Мехеран*

**АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...
ИЗДАВАЧКА КУЌА САКАМ КНИГИ**

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги со уникатни приказни достојни за нивното време...

Наслов на оригиналот

Rooftops of Tehran

© Mahbod Seraji, 2009

Copyright © за македонското издание

Издавачка куќа Сакам книги, 2016

Издавач Издавачка куќа Сакам Книги

Преведувач Деана Николовска

Лектор Марија Иванова

Главен уредник Ивана Спасев

Компјутерска обработка Диме Спасев

Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Графостил - Скопје, 2016

Тираж 800 примероци

**Ова издание е финансирано и поддржано од
Министерство за култура на Република Македонија**

*Крoвoвитe нa
Мeхeрaн*

Мaхбoд Сeрaџи

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

Зимата 1974
Психијатриска болница Рудбек, Мексико

Слушам распеан глас, а стиховите што се повторуваат навлегуваат во мојата потсвест, се шират таму како кругови во вода.

Да имав книга, ќе ја читав.

Да имав песна, ќе ја пеев.

Разгледувам наоколу сè додека не го здогледам старецот кој пее со рамномерен, празен тон на неколку метри од мене. Местото не ми изгледа познато. Сината наметка што ми го покрива телото, инвалидската количка во која седам, сонцето кое се пробива низ ролетните и ме грее - сè ми изгледа чудно.

Да имав танц, ќе танцував.

Да знаев рима, ќе римував.

Да имав живот, ќе го ризикував.

Да можев да бидам слободен, ќе пробав.

Кривовиџе на Мехдиан

Надвор во дворот се врткаат мажи на разни возрасти и со разни форми, сите облечени во сини наметки. Кај секој од нив има нешто детинесто. Изгледаат изгубено.

Одеднаш ме преплавува бран од емоции, ми ги стегна градите и ми го затвора грлото. Една ситна сестра со љубезно, заоблено лице што потсетува на јаблоко дотрчува до мене, ги става рацете на моите раменици и вреска: „Помогнете ми овде, помогнете ми!“ Дотрчува и еден човек во бела униформа и се обидува да ме додржи.

„Остани во количката, душо. Седи во количката“, вреска девојката со јаболчесто лице, што мора да значи дека се движам.

Се обидувам да седам мирен и погледнувам кон старецот на другиот крај од просторијата. Тој гледа во мене додека избекумено си ја повторува мантрата: *Да имав коњ, ќе го јавав.*

Да имав коњ, ќе го јавав.

Да имав коњ...

Ме носат во една соба со кревет и јаболчестото лице вели, „Ќе ти дадам седатив за да се чувствуваш подобро, миличок“. Чувствувам убод во раката и мојата глава и раце одеднаш стануваат неподносливо тешки, а очите ми се затвораат.

1

Летото 1973, Техеран

Моите пријатели, моето семејство и мојата улица

Спиењето на кров во лето е сосема нормално и вообичаено во Техеран. Сувата топлина на денот се гаси по полноќ и оние од нас кои спијат на кров се будат со утринското сонце на лицето и свеж воздух во градите.

Мајка ми е против тоа и ме потсетува секоја вечер, „Стотици луѓе паѓаат од покривите секоја година“. Јас и мојот најдобар пријател, Ахмед, си разменуваме по една насмевка со секое предупредување, а потоа се качуваме по скалите за да ги минуваме ноките под ѕвездите кои изгледаат доволно блиску да ги допреш.

Улицата долу паѓа во придушената светлина на уличните ламби, сенки и звуци. Едно возило полека брмчи на напуштената улица, претпазливо да не разбуди некого, баш кога едно улично куче почнува да лае.

„Ја слушам мајка ти како вика“, мрмори Ахмед во темнината. Се смешкам и весело клоцам накај него, но тој е доволно вешт за лесно да се преврти и да го одбегне ударот.

Кривовитите на Мехдиан

Нашата куќа е највисока во целото маало, а тоа го прави нашиот кров идеален за гледање ѕвезди. Впрочем, тоа е она што најмногу сакаме да го правиме пред заспивање - да гледаме ѕвезди и да им даваме имиња, по нашите пријатели и луѓето што ги сакаме.

„Сите ли имаат ѕвезди?“ прашува Ахмед.

„Само добрите луѓе“.

„И колку е подобар човекот, толку е поголема ѕвездата, така?“

„Поголема и посветла“, велам, како и секојпат кога ќе ми го постави истото прашање.

„И твојата ѕвезда те води кога си во неволја, така?“

„Твојата ѕвезда и ѕвездите на луѓето кои те сакаат“.

Ахмед го затвора едното око и го крева палецот за да блокира една од посветлите ѕвезди. „Веќе не можам да го гледам твоето големо, дебело лице. Смачено ми е“.

„Тогаш замолчи и спиј“, велам, смеејќи се и му дозволувам на мојот поглед да се релаксира во кадифената празнина помеѓу точките светлина. Моите очи патуваат по небото сè додека не стигнат до познатите висини и падови на планините Алборз кои лежат помеѓу пустината и сино-зеленото Касписко Море.

За момент се обидувам да одлучам дали темнината е црна или толку темно тегет што изгледа мастилно во споредба. „Се прашувам зошто луѓето толку многу бесрамно се плашат од темнината“, размислувам на глас, а Ахмед се закикотува. И без да прашам знам дека она што го засмева е мојот ексцентричен речник, производ на цел живот непрестајно читање.

Татко ми еден ден нè тргна мене и Ахмед на страна и ме праша, пред неколку семејни пријатели и роднини, што мислам за животот. Јас брзо му реков дека животот е случајна низа на прекрасно насликани портрети, лабаво врзани од страна на низа ликови и време. Пријателите на татко ми почнаа да ракоплескаат, а јас умрев од срам.

Махабад, Египци

Ахмед се навали накај мене и ми шепна дека наскоро ќе бидам прогласен за најстариот седумнаесетгодишник на светот, особено ако продолжам да кажувам работи како „прекрасно насликани портрети“.

Јас и Ахмед штотуку завршивме трета година средно и на есен ќе почнеме со последната средношколска година.

Јас му се радувам на матурирањето колку и секој друг седумнаесетгодишник, но радосното исчекување малку паѓа во сенка на плановите на татко ми да ме испрати во Америка да студирам цивилен инженеринг. Многу одамна, татко ми работел како шумар, ги штител националните паркови и шуми од дрвари кои нелегално ги сечат дрвјата за личен профит. Сега работи во канцеларија, управува со цел регион и армија шумари кои му одговараат нему.

„На Иран очајно му требаат инженери“, ме потсетува тој секогаш кога ќе добие шанса. „Ние сме на раб да се трансформираме, од традиционална агрикултурна земја во индустриска. Секој дипломиран инженер со американска диплома си обезбедува одлична иднина за себе и семејството, а згора на тоа и престижот што доаѓа со тоа да те викаат 'Господин Инженер' до крајот на животот“. Јас го сакам татко ми и никогаш не би му демонстрирал непослушност, но мразам математика, ја мразам помислата да станам инженер и знам дека ич не би сакал да ме викаат Господин Инженер.

Во моите соништа, јас дипломирам на отсек литература, а во слободно време истражувам теми како: филозофиите на античките Грци, Марксизам, психоанализа и слично. Или дипломирам на отсек филмови и станувам режисер или сценарист, некој кој има да каже нешто важно.

Сега засега, живеам со моите родители во средна класа соседство. Имаме типична иранска куќа со скромнен двор, голема гостинка соба и мало камено базенче во предниот двор.

Кривовиџе на Мехдиан

Во нашето соседство, како и во секое друго во Техеран, куќите кои се изградени залепени една за друга ги делат високи сидови. Нашата куќа се протега на цели два ката, а мојата соба зазема мал дел од третиот кат, каде што еден огромен балкон е поврзан со кровот со долги, железни скали. Нашата куќа е највисока во соседството и гледа на југ.

„Не би живеела во куќа што гледа на север и да ми ја даваат без пари“, изјавува мајка ми постојано. „Тие куќи никогаш не гледаат сонце. Тие се плодна почва за бактерии“.

Мајка ми никогаш не го завршила средното образование, а сепак зборува за сите здравствени прашања со авторитет на професор на Харвард. Таа има лек за секој здравствен проблем: чај од билки за лекување депресија, камилски трн за дробење камења во бубрег, сушени цветови за ублажување на синусни инфекции, дехидрирани лисја за уништување на акни и апчиња за човек да порасне висок како дрво - и покрај тоа што таа е висока импресивни 154 сантиметри на чевли со ниска потпетица.

Мирот на секоја летна ноќ го живнува и прекинува вревата на семејствата кои го почнуваат денот и нашата улица врие од деца на сите возрасти. Момчињата викаат и вреват додека ги бркаат своите гумени топки, а девојчињата трчаат од куќа во куќа, си прават што и да прават девојчињата. Жените се собираат на различни делови од улицата, па лесно е да се забележи кој кому му се допаѓа според начинот на кој се групираат.

Ахмед ги има поделено овие собирајќи на три групи: источен, западен и централен комитет за озборување.

Ахмед е високо, слабо дете со темен тен и блескаво бела насмевка. Силното, но витко тело, широка вилица и светло кафените очи прават да изгледа како жив

Махабад, Египци

пример за добро здравје - ова според експертското мислење на мајка ми. Тој е многу смешен и го сакаат сите во нашето соседство. Јас секогаш му кажувам дека би можел да стане опасен комедијант кога би го сфатил од Бога дадениот талент малку посериозно.

„Да, посериозно“, одговара тој. „Можам да станам најсериозниот клоун во земјава!“

Го знам Ахмед уште од дванаесет години, кога јас и моето семејство се доселивме во ова маало.

За првпат се сретнавме во училиштето каде мене ме тепаа тројца силеџии. Сите други деца стоеја и гледаа, но Ахмед веднаш дотрча да ми помогне. Момчињата што ме тепаа беа високи, крупни и грди, па и покрај нашите херојски обиди, двајцата си добивме ќотек.

„Јас сум Паша“, му се претставив по тепачката.

Ахмед се насмевна и ми ја подаде раката.

„За што беше тепачката?“ ме праша.

Јас почнав да се смеам. „Не знаеше? Па зошто ми помогна?“

„Тројца на еден! Имам проблем со тоа. Се разбира дека знаев оти секако ќе нè измлатат, но барем не беше толку нерамноправно како тројца на еден“.

И уште тогаш знаев дека Ахмед ќе ми биде најдобар пријател засекогаш. Неговата галантност и смелост и позитивни ставови непрестајно ме освојуваа. Искуството нè зближи и поврза и го натера татко ми - поранешен боксер и шампион во тешка категорија да почне да нè учи да боксуваме - на големо незадоволство на мајка ми.

„Ќе ги направиш насилни“, имаше обичај да му се пожали на татко ми кој пак не трепнуваше со око на тоа. И со цел да ги исправи работите, секоја вечер по вечерата ми даваше по една чаша сок од слатко кој мирисаше на коњска урина на топол, летен ден. „Ова ќе ги побие ефектите од она што му го прави татко ти на твојот темперамент“, ме уверуваше таа додека ме тераше да ја пијам одвратната течност.

Кривовиџе на Мехдиан

Обожавав боксување, но лекот на мајка ми за малку ќе ме натераше да се откажам.

По неколку месеци тренирање, кога нашите удари почнаа да се подобруваат - брзи и кратки, но силни кога требаше да бидат - почнав да копнеам за реванш со силециите на училиште.

Татко ми го слушна нашиот план за одмазда и интервенираше.

„Седни, господине Паша“, ми рече еден ден по тренингот. Потоа покажа кон Ахмед. „Ќе ни се придружиш и ти, те молам?“

„Се разбира, господине Шахед“, одговори Ахмед, а додека седнуваше до мене, ми шепна, „Мислам дека сме во неволја, господине Паша!“

„Кога човек ќе научи да боксува“, почна татко ми замислено, „се приклучува во братството на атлети кои никогаш не креваат рака на послаби од нив“.

Мајка ми ја остави работата и дојде да застане до него.

„Но, тато, ако не тепаме послаби од нас, тогаш кого да тепаме?“ прашав јас вцашено. „Нема ли да биде глупаво да се закачаме со посилни од нас?“

Татко ми даваше сè од себе да не гледа во мајка ми, која зјапаше во него како тигар во срна пред последниот фатален напад. „Јас ве научив како да боксувате за да можете да се браните“, промрморе тој. „Не сакам да одите сами да барате 'рчки“.

Јас и Ахмед не можевме да поверуваме што слушавме.

„Сакам да ми ветите дека секогаш ќе го почитувате кодексот на нашето братство“, инсистираше татко ми.

Веројатно не реагиравме брзо.

„Сакам да ми ветите“, повтори тој, повишувајќи го тонот.

И така јас и Ахмед неволно му се придруживме на братството на атлети кои никогаш не тепаат силециии

послаби од нив. Во тоа време, се разбира, немавме поим дека такво братство никогаш не постоело.

„Ирац има среќа што татко ти нè натера да му вестиме“, вели Ахмед подоцна, засмевајќи нè двајцата.

Ирац е мало, парталаво дете со долг шпицест нос. Тој е паметен, има најдобри оценки во целото училиште и обожава физика и математика; двата предмета што јас најмногу ги мразам.

Јас мислам дека на Ирац му се допаѓа најстарата сестра на Ахмед затоа што не може да го одлепи погледот од неа кога ќе излезе на улицата.

Сите знаат дека не смее да ти се допаѓа сестрата на пријател, макар и да е од друго маало. Да бев на местото на Ахмед и да го начекав Ирац како зјапа во сестра ми, ќе го претепав како магаре. Но јас не сум Ахмед. „Еј“, имаше обичај да викне тој, трудејќи се да не се насмеет кога ќе го извадеше од памет Ирац, „престани да ја гледаш или ќе бидам принуден да ја прекршам заклетвата што ја дадов на светото братство на боксерското побратимство“.

„Светото братство на боксерското побратимство?“ ќе му шепнев јас под нос. „Братство и побратимство се една иста работа. Не би требало да ги користиш во иста реченица“.

„Ох, замолчи па ти“, ќе ми одговореше тој со насмевка.

Ирац е шампион во шах во нашето маало. Толку е добар што никој веќе не сака да игра против него. Кога играме фудбал на улицата, Ирац си игра шах самиот против себе.

„Кој победува?“ го прашува сега Ахмед со цинична насмевка.

Ирац го игнорира.

„Се имаш ли победено себеси некогаш?“ прашува Ахмед. „Би можел, знаеш - да не беше толку проклето преокупиран со сестра ми“.

„Не сум преокупиран со сестра ти“, мрмори Ирац, превртувајќи со очите.

„Аха, да“, одговара Ахмед и кима.

„Знаеш“, го задевам, „јас порано му се лутев што ја гледа сестра ти, но можеби и не би било толку лошо да имаш зет шампион во шах“.

„Гризни јазик“, ’рже Ахмед, „или ќе ѝ го побарам рецептот за специјални напивки на мајка ти за да ти пораснат влакна на јазикот“.

Заканата има одредена тежина, ако се земе предвид дека мајка ми го користи своето уникатно знаење и ја слуша својата интуиција за да ме дијагностицира како екстремно интровертен.

„Знаеш ли што им се случува на луѓето кои собираат сè во себе?“ прашува, не чекајќи го мојот одговор. „Се разболуваат“. Кога приговарам и велам дека не сум интровертен, ме потсетува на оној пат кога имав четири години и паднав по скалите. Моите две стрини, двајца чичковци, бабите и дедовците ни беа на гости тој ден и мајка ми се колне дека за малку ќе сум предизвикал два срцеви удари, три изливи на мозок и неколку чирови додека ме гледале како летам неколку метри надолу.

„Си ја скрши потколеницата на три места!“ вреска. „Докторот рече дека имал видено возрасни мажи да плачат од таква скршеница, но ти не пушти глас. Знаеш ли што му прави таквиот стрес на телото?“

„Не“, велам.

„Предизвикува рак“.

Потоа плука трипати за да ја избрка таа помисла.

Со цел да ја излечи мојата интровертност, ме тера да пијам една напивка што личи и мириса на моторно

Махабад, Египци

масло. Јас се жалам дека нејзиниот лек има ужасен вкус, но таа ми вели да молчам и да престанам да се жалам.

„Мислев дека целта на напивката е да ме извади од школката во која сум затворен“, ја потсетувам.

„Шшш“, наредува таа, „цимолењето не се смета. Ако сакаш да бидеш успешен во животот, мораш да станеш екстравертен“, објаснува. „Интровертните луѓе завршуваат како осамени поети или депримирани писатели“.

„Па“, Ахмед размислува на глас еден ден, „моторното масло те прави екстравертен, а коњската урина ти помага да си се вратиш во школката во која си 'затворен'“. Затресува со главата со сочувство. „Ти има да бидеш една страшно заебана личност додека мајка ти да заврши со тебе“.

2

Солзити на Фахиме и мекрајта коса на Захи

Летните ноќи на кровот ни поминуваат во сончање горе на нашата безбедна, птичја перспектива. Нема сидови околу она што го кажуваме или стравови да го оформуваат она што го мислиме.

Јас со часови го слушам Ахмед како раскажува приказни за неговите „тивки и неми“ средби со Фахиме, девојката што ја сака. Гласот му се стишува, а лицето му омекнува кога опишува како ја зафрлила долгата црна коса наназад додека гледала во него - и како тоа мора да значи дека го сака. Зошто инаку би си го истегала вратот за да комуницира со него?

Татко ми вели дека Персијците веруваат во тивка комуникација; поглед или гест кажува многу повеќе од книга полна со зборови. Татко ми е одличен тивок комуникатор. Кога ќе направам нешто што не треба, само ми упатува еден лош поглед кој боли повеќе од илјада шлаканици.

Го слушам гласот на Ахмед како дрдори за Фахиме,

но мојот поглед обично залутува кон дворот на соседите, каде што живее една девојка по име Зари, со родителите и нејзиниот помал брат, Кеиван. Јас никогаш не сум ја видел Фахиме одблизу, па кога Ахмед зборува за неа, си ја замислувам Зари: нејзините нежни јаболчици, нејзините насмеани очи и нејзината светла, нежна кожа.

Летно време, навечер, Зари обично седи на работ од нивното базенче под една цреша, си ги брчка убавите стапала во водата додека чита. Внимавам да не се загледувам многу во неа затоа што е верена со мојот пријател и ментор, Рамин Собај, студент трета година на универзитетот во Техеран, отсек политички науки, кој сите, вклучувајќи ги и неговите родители, го викаат Доктор. Нема нешто пониско од тоа да ти се допаѓа девојка на пријател, па затоа ги бркаам сите мисли за Зари од главата секогаш кога ќе помислам на Доктор, но вљубените дрдорења на Ахмед ми го отежнуваат разбиструвањето на мислите.

Ахмед секој ден вози со велосипедот по десетина минути до населбата на Фахиме, во надеж дека ќе успее да ја види. Вели дека таа има двајца постари браќа кои ја штитат како соколи и дека сите во нивната населба знаеле оти плеткањето со нивната сестра значи скршен нос, изместена вилица и убава голема црна модринка барем под едно око. Ахмед вели дека ако браќата на Фахиме дознаат оти му се допаѓа нивната сестра, ќе направат ушите да му бидат најголемиот дел од целото негово тело - што значи дека ќе го распарчат на мали делчиња.

Па за никој да не биде искасапен, Ахмед бира ден кога браќата на Фахиме се надвор на улицата и намерно се удира во сид со велосипедот. Потоа офка и стенка од болки, а браќата на Фахиме го внесуваат кај нив дома, му даваат неколку аспирина и му го фиксираат повредениот зглоб со замотување завој околу него. Фахиме е на само неколку чекори од нив и многу добро знае што има наумено привлечното непознато момче.

Кривовитите на Мехдиан

По таа случка, Ахмед сега си оди на улицата на Фахиме со велосипедот без никаква грижа на светот и поминува часови и часови со браќата на Фахиме, разговарајќи за сè - од играчите во овогодинашната иранска фудбалска репрезентација до потенцијалните почесни лица следната година. Вели дека не му пречи тоа што умира од досада со нејзините браќа сè додека може да биде блиску до неа. Тие играат фудбал на улицата цело попладне и Ахмед инсистира да биде голман, иако е катастрофа на таа позиција.

Додека другите деца трчаат по топката на неподносливата горештина типична за попладнињата во Техеран, Ахмед мирно стои и наводно го брани голот на неговиот тим, но вистината е дека ја гледа Фахиме, која го набљудува од покривот на нејзината куќа.

Но по неколку партии, Ахмед го принудуваат да се откаже од позицијата како голман. Тој е толку преокупиран со Фахиме што никогаш не е подготвен за нападите на противникот и неговиот тим секогаш губи за најмалку пет или шест гола. Кога Ахмед почнува да игра напред, неговиот тим повторно почнува да победува, но тој сега мора да трча по топката, што значи дека веќе не може да си разменува неми погледи со Фахиме.

Па така Ахмед доаѓа кај мене со план. Ме замолува да отидам со него на улицата на Фахиме утредента. Планот му е да ме запознае со неговите нови пријатели и да се погрижи да ме стават во спротивниот тим. Потоа јас да нанишанам во неговото колено во добро одбран момент, а тој да одглуми дека лошо паднал и сериозно се повредил. Така нема да има друг избор, освен повторно да биде голман. Ќе биде голман во агонија, херој кој игра и покрај болката. И тоа сигурно ќе ја импресионира Фахиме.

Јас се согласувам со неговиот план, но длабоко во себе се плашам што ќе мисли Фахиме за мене откако ќе го повредам Ахмед. Се чувствувам малку подобро кога си го замислувам денот кога ќе ѝ кажеме дека целата работа

била наместена за да го вратиме Ахмед на голманската позиција.

„Немој да ме повредиш навистина“, ме предупредува Ахмед со насмевка на лицето.

„Гледај да го научиш напамет бројот на некој ортопедски хирург во меѓувреме, другар“, одговарам, влегувајќи во улогата.

„Ох, ајде бе. Знаеш дека имам нежни коски. Ти само нежно допри ме, а јас ќе го средам другото“.

Го изведуваме планот маестрално.

Ахмед заслужува оскар за глумењето дека е повреден и дека го боли и златен медал за играњето на голманската позиција по толку лоша повреда.

Додека гледам во неговото лице, кое зрачи од тоа што знае дека го гледа Фахиме, се плашам дека би можел навистина да се повреди со храбрите скокања и фрлања лево, па десно и под нозете на нашите напаѓачи - сето ова на асфалт. Не можеме да му дадеме гол. Си ги гребе рацете и лактите, па успева дури и да си ги скине панталоните на колената. Секојпат кога ќе успее да одбрани прави гримаса од болка, а потоа ја фрла топката и погледнува нагоре кон кровот од каде што Фахиме внимателно набљудува. Еднаш ја забележувам дури и како му се насмевнува.

Едниот од браќата на Фахиме забележува дека гледам нагоре кон покривот и веднаш знам дека од тој момент не ме сака веќе, исто како што јас не го сакам Ирац што зјапа во сестра му на Ахмед. Тој не се ракува со мене кога се поздравувам со сите.

Го меркам со подзамижани очи. Повисок е и покрупен од мене. Си заминувам малку успокоен, знаејќи дека нема да го изневерам светото братство на боксерското побратимство ако тој некогаш одлучи да биде кретен со мене или со Ахмед.

Поминуваат неколку недели и седам на нашиот кров во темница, моите уши и очи исполнети со лесниот ветар кој ги свива врвовите од дрвјата, кога ја слушам вратата од дворот на Зари како се отвора и затвора.

Не гледај, си помислувам одлучно, но моето дишење станува брзо и плитко веднаш штом го препознавам звукот. *Можеби е само Кеиван*, си велам. Одлучувам да ги затворам очите, но моето срцебиене се забрзува кога сфаќам дека со тоа само уште повеќе ми се изострува слухот. Слушам шлапкање на боси стапала низ дворот, слушам како истите се брчкаат во водата во базенчето и го слушам вртењето на страниците на нејзината книга; звук кој лесно го препознавам бидејќи и јас знам да седнам и да читам со часови.

Успева да прочита четири страници додека Ахмед да пристигне на мојот покрив. Тој тивко седнува на нискиот сид што ги дели нашите покриви и пали цигара со растреперени раце. Краткиот блесок ги открива солзите во неговите очи.

„Има некој проблем?“ прашувам, а градите ми се стегаат кога го забележувам изразот на неговото лице.

Тој одмавнува со главата, но не му верувам. „Сигурен си?“ инсистирам, а тој кима.

Одлучувам да го оставам на мир затоа што тоа е она што го сакам од луѓето кога мене не ми се зборува.

Тој седи мирен како камен неколку минути додека ја пуши цигарата, а потоа шепоти, „Таа има додворувач“.

„Кој има додворувач?“ прашувам погледнувајќи надолу во Зари; нејзините стапала со боја на слонова коска го мешаат и изобличуваат одразот на месечината на површината од водата.

„Фахиме. Едно момче кое живее неколку куќи подолу од нив се договорило со родителите утречер да одат во нејзината куќа“.

Махабад, Египци

Оеднаш останувам без здив и без коментар. Не знам што да речам. Луѓето кои инсистираат да си ги пиќаат носовите во туѓи работи ретко знаат што да речат или направат. Се прашувам зошто воопшто прашуваат.

Се преправам дека ги набљудувам светлата во градот во далечината.

„Кога дозна?“ го прашувам најпосле.

„Откако си отиде ти попладнево, јас и нејзините браќа отидовме во нивниот двор по ладна вода и тогаш ми кажаа“.

„Беше ли таа таму?“

„Да“, вели тој загледувајќи се во небото за да не почне да рони солзи. „Ми ставаше вода во чаша со бокал баш кога ми кажаа“. Му текнува на цигарата и повлекува еден голем дим. „Јас седев на столче, а таа стоеше до мене, односно, беше наведната над мене за да ми сипе вода. Ме гледаше во очи цело време, без да трепне“. Ахмед затресува со главата, а на неговите усни се појавува само мал дух од насмевка. „Беше толку блиску што можев да ѝ го почувствувам здивот на лицето и кожата ѝ мирисаше чисто - на сапун, само послатко. Едниот од браќата ме праша дали ќе ѝ честитам на нивната помала сестра, но јас не можев да изустам ни збор“. Ахмед ја наведнува главата и конечно им дозволува на солзите да почнат да паѓаат додека ја гаси цигарата.

„Таа е премногу млада“, шепотам. „Колку години има, да му се сневиди, седумнаесет? Како можат да омажат седумнаесетгодишно дете?“

Ахмед повторно тивко затресува со главата.

„Можеби нејзините родители ќе го одбијат“, велам за да засадам надеж во неговото срце.

„Нејзиното семејство го обожава“, вели тој со кратка горка насмевка кога вади уште една цигара од кутијата. „Тој е дваесет и шестгодишен дипломец кој работи во министерството за земјоделие, поседува кола и наскоро ќе купува сопствена куќа. Сигурно нема да го одбијат“.

Кривовите на Мехдиан

Ја пали цигарата и ја подава кутијата во мој правец.

Јас го замислувам татко ми како неочекувано се појавува и ме прострелува со еден од неговите лути погледи, еден од оние кои болат повеќе од илјада шлаканици. Одмавнувам со главата.

Гледам во тажното лице на Ахмед и посакувам да можев да направам нешто за да му помогнам. Ова е историска ноќ за двајцата. Ги искусуваме првите големи лични кризи во нашите кратки животи. Во нашата младост. Тажно е, но морам да признаам дека воедно е и малку возбудливо. Прави да се чувствувам како возрасна личност.

„Имаш ли претстава колку е лошо ова чувство?“ ме прашува.

„Па“, почнувам, очајно сакајќи да сочувствувам со неговата болка, „имам читано само во книги“, признавам, малку засрамен. Потоа погледнувам кон дворот на Зари и додавам, „Но мислам дека можам да замислам“.

Доцна следното попладне, Ахмед ме вика да одам на улицата на Фахиме со него. Па одам, иако не би сакал повторно да ги видам нејзините браќа, особено кога знам дека едниот ме мрази затоа што мисли дека сум како Ирац.

Сонцето веќе е зајдено, а светлата на улицата се палат едно по едно. Дел од луѓето веќе ги имаат наводното цвеќињата и имаат испрскано со цревата надвор пред нивните куќи, како што е обичај во Техеран, па мирисот на влажна прашина ја ублажува сувата горештина и ја прави вечерта малку поподнослива. Група деца играат фудбал и креваат голема врева. Веројатно е последната партија за вечерта. Девојките стојат блиску едни до други и си разговараат, а помалите девојчиња трчаат фатени за раце и се кикотат.

Никогаш претходно не сум го видел Ахмед олку

тажен. Шетаме нагоре-надолу по улицата, а тој успорува секојпат кога ќе стигнеме до куќата на Фахиме.

„Можам да ја почувствувам на другата страна од овие ѕидови“, вели тој и драматично го потпира челото на каменот, затворајќи ги очите. „Таа знае дека сум тука“, шепоти. „Го дишеме истиот воздух“.

Поминуваат едни деца и го препознаваат Ахмед. Тие сакаат да разговараат, но ни јас ни Ахмед не сме расположени за муабет, па продолжуваме да шетаме по улицата. Кога повторно стигнуваме до куќата на Фахиме, тој застанува и ги лепи двете дланки стегнати во тупаници на каменот, како уморен воин пред тврдина.

Внатре, група возрасни дискутираат за животно врзување на двајца млади. Мајката на идната невеста обично е среќна и горда, освен ако додворувачот не е некој тежок губитник. Мајката на идниот младоженец е смирена и цивилизирана; таа води сметка за сè и ја меморира секоја ситница, да има нешто што ќе ѝ биде од корист подоцна ако договорот не може да се спроведе, да има детали што ќе останат со неа сè додека парот не се венча. Којзнае што може да се случи меѓу двајца кои не се познаваат? Добрите информации секогаш можат да ѝ бидат од корист ако заедницата се распадне.

Мислам дека се дискутира буквално за сè во потенцијалниот брак, од бојата на тапетот во дневната соба до големината на задникот на идната свекрва. Татковците се повеќе загрижени за пиење, јадење, и фалење со вообичаените работи со кои се фалат татковците: луѓе на високи позиции што ги познаваат, добра земја што успеале да ја купат и така натаму. И понатаму, тука се и низата чичковци и стрини, најдобри пријатели и роднини, сите среќни што се таму затоа што и така немале што попаметно да прават.

Најголемиот дел од дискусиите се вртат околу парите. Што има младоженецот? Има ли куќа? Вози ли кола? Кој модел и од која година? Во најдобар случај, може

Кривовитите на Мехдиан

да е американска кола, Buick или Ford. Колкав мираз има? Колку ќе му плати семејството на младоженецот на семејството на невестата за оваа убава пригода? Колкава ќе биде алиментацијата ако дојде до развод во иднина?

Идните младоженец и невеста обично седат далеку еден од друг и не зборуваат. Избегнуваат дури и да се гледаат. Знам дека Ахмед се прашува што си мисли Фахиме, седната тивко внатре во преполната просторија. Тоа би било она што би ме загрижувало мене, пример, да ја сакав Зари и да требаше да се мажи за некој друг, а не за Доктор. Би се прашувал дали Зари мисли на мене. Би се прашувал дали се дотерала за да биде убава и ако да, би се чудел зошто. Зарем не би сакала мојот ривал да си помисли дека е грда и недостојна за брак? Исто така би му бил љубоморен на човекот кој ќе гледа во нејзините прекрасни сини очи, размислувајќи како ќе ја прегрнува, како ќе ѝ го допира лицето, како ќе го чувствува нејзиното топло тело прилепено за неговото.

Мајко мила, многу ми е мило што не ја сакам Зари; кутриот Ахмед сигурно поминува низ пекол.

Чекаме до десет часот вечерта, но никој не излегува од куќата на Фахиме. Се враќаме во нашето маало со велосипедите, набрзина вечераме, а потоа се повлекуваме горе на покривот. Часовите се влечкаат во тешка тишина. Жештината беше невообичаено упорна цел ден, па седиме и се потиме без зборување, чинам цела вечност.

Што можеш да му кажеш на седумнаесетгодишно момче вљубено во седумнаесетгодишна девојка која наскоро треба да биде лицитирана за неколку илјади ирански ријали мираз и сомнително ветување за среќа?

„Јас мислам дека треба да ѝ кажеш дека ја сакаш“, ми се испушта одеднаш.

Ахмед фркнува со носот. „И што фајде од тоа? Меѓу другото, не мислиш дека таа веќе знае?“

„Можеби знае. Можеби си мисли дека има шанси да ја сакаш, но не може да биде сигурна, нели? Ти ѝ немаш

кажано што чувствуваш и дефинитивно немаш направено ништо за да ѝ го покажеш тоа“.

„Јас комуницирам без зборови со неа секој ден“, мрмори тој.

Неговиот одговор ме засмева. „Ахмед, таа е единствената која може да ја спречи оваа свадба. Постои шанса нејзините родители сепак да ја принудат да се омажи за него, па нема никаква гаранција дека моите постапки ќе сменат нешто, но мораш да ѝ дадеш причина да се бори“.

„Мислиш дека има шанси да се бори?“ прашува Ахмед искрено зачудено.

„Мислам дека има шанси ако интервенираш. А и да не се бори, што можеш да изгубиш?“

Светлото над вратата на Зари трепка и таа излегува во дворот, клекнувајќи грациозно до цревото. Нокта уште не сака да олади, па таа се наведнува и ја влажни малку косата, прскајќи ја со водата, а потоа уметнички ја врти и ја прикештува за главата така што водата ѝ се слева по вратот и грбот.

Не сум сигурен колку долго гледам во неа пред да почувствувам како Ахмед зјапа во мене.

„Па“, вели тој и замислено си ја чеша главата, „мислиш дека ако некој ѝ отиде на Зари да ѝ каже дека ја сака, таа би подразмислила за мажењето со Доктор?“

„Тоа не е... тоа е различно“, пелтечам. „Зари сака да се омажи за Доктор. Па прашањето не е фер и овде не се работи за мене и за Зари. Се работи за тебе и Фахиме“.

Ахмед ја гризе долната усна за да не се насмее, а потоа прашува, „Мислиш дека таа би им се спротивставила на своите родители?“

„Реков дека ситуацијата на Зари е различна!“ избувнувам.

„Не мислев на Зари. Зборував за Фахиме“. Ахмед овој пат не се ни труди да ја скрие насмевката. „Па, мислиш дека би им се спротивставила на родителите?“ повторува.

Книговите на Мехдиан

Затресувам со главата за да ги исфрлам преостанатите мисли за Зари, а потоа самоуверено погледнувам во мојот пријател и одговарам, „Луѓето прават неверојатни работи за љубов. Книгите се полни со прекрасни приказни за таквите работи, а приказните не се само фантазии, знаеш. Тие се толкав дел од луѓето што ги пишуваат што практично им одржуваат скапоцени лекции за животот на читателите“.

Ахмед ја забележува искрата во моите очи, затресува со главата и се закикотува. „Знам, би требало да читам повеќе“.

Следниот ден се будам сам, подзамижувам со очите поради жешкото сонце издигнато скоро до средишниот дел на небото и сфаќам дека мора да сум се успал. Нагло се освестувам кога забележувам дека Ахмед е веќе заминат. Трчам долу, облекувам чевли и набрзина ја поздравувам мајка ми која е тргната нагоре со голема чаша од нејзиното специјално моторно масло за мене. Правам гримаса, а потоа протрчувам покрај неа и скокам на велосипедот во дворот.

„Каде одиш?“ се дере мајка ми. „Не си ни појадувал!“

„Немам време!“ велем кога тргнувам и го слушам нејзиното познато мрморење и пцуење под нос.

Возам најбрзо што можам до улицата на Фахиме и срцето ми се спушта во петици кога вртам на аголот. Гледам дека куп деца ги држат двајцата браќа на Фахиме, а лицето на Ахмед е криво. Има многу врескање и дерење, а постариот брат на Фахиме му вели на Ахмед да се губи. Ахмед тивко стои, никој не го држи.

Скокам од велосипедот и трчам накај него.

„Што се случува?“ прашувам вознемирено.

Кога Ахмед не одговара, помислувам на најлошото и се вртам да се соочам со неговите напаѓачи. Почнувам

Махабад Сенаци

да си го подготвувам телото и лесно потскокнувам на предниот дел од стапалата, протресувајќи ги рацете за да ги загреам пред да ги стегнам во тупаници.

Ахмед нежно се насмевнува и ме грабнува за рака. „Го послушав твојот совет. Се обидував да ѝ кажам на Фахиме дека ја сакам“, објаснува тој покажувајќи кон расплуканата девојка на кровот, „но мислам дека ме слушна цел свет“.

Фахименèгледа, свесна дека ова седумнаесетгодишно момче го направи првиот чекор кон станувањето маж и во тој процес направи таа да се чувствува како жена, многу повеќе од сите чичковци, стрини и формалности претходната вечер. Дури и да мора да се омажи со маж што ѝ го избрале нејзините, барем ќе знае дека е сакана од страна на некој доволно храбар да им се спротивстави на традициите.

Сега можам само да се надевам дека и таа ќе собере храброст да им се спротивстави на нејзините родители, за доброто на Ахмед.

Неколку вечери подоцна, за време на вечерата, мајка ми спомнува дека слушнала некоја гласина за мила млада девојка во соседната населба што ја принудуваат да се омажи за човек што не го сака.

„Не ја познавам лично“, вели мајка ми, „но многу ми е жал за неа“.

Внимателно ја слушам и се трудам да не покажам ништо.

„Слушнав дека се заклучила во соба и одбивала да излезе, да јаде или да зборува со кој било“, известува мајка ми.

Татко ми затресува со главата. „Мислам дека е време родителите во оваа земја да научат дека душите на нивните деца се поважни од традициите“, вели тој.

Кривовиџе на Мехдиан

„Виџе младите мора да преземете одговорност за вашите иднини“, ми вели мене. „Ако некој е доволно возрасен за мажење или женење, тогаш дефинитивно е доволно возрасен и самиот да одлучи со кого сака да стапи во брак“.

Мајка ми согласно кима.

Горе на покривот по вечерата таа вечер, го мирисам чаdot на цигарата на Ахмед долго пред да седне до мене.

„Имам ли јас ѕвезда таму горе?“ ме прашува. Знам дека не очекува одговор, па продолжувам да молчам. „Ја гледам твојата“, тврди покажувајќи кон една брилијантно светла ѕвезда далеку во хоризонтот. „Заслепувачка е!“

„Тоа не сум јас“, велеам, а лицето незабележливо ми се вцрвенува. „Премногу е светла. Мора да е на Фахиме. Светлината е посилна затоа што мисли на тебе“.

Ахмед воздивнува кога се истегнува на грб и ги затвора очите. Јас го следам неговиот пример, знаејќи дека придушената симфонија од звуци од улицата нема да биде доволна да нè спаси од нашите мисли и грижи.